

Farkas György Tamás: Kit képvisel a nemzetiségi képviselő, avagy összeegyeztethető-e az Alaptörvénnyel, az Njtv. nemzetiségi országgyűlési képviselőre vonatkozó rendelkezése?

kre-dit.hu/tanulmanyok/farkas-gyorgy-tamas-kit-kepvisel-a-nemzetisegi-kepviselo-avagy-osszeegyeztetheto-e-az-alaptorvennyel-az-njtv-nemzetisegi-orzaggyulesi-kepviselore-vonatkozo-rendelkezes/

2018. május 16.

Bevezető

Jelen tanulmány megírása kezdetén a címben felvetett kérdés pusztán alkotmányelméletinek számított, azonban a 2018. április 8-án lebonyolított választásokat követően a kérdés gyakorlati jelentőséget is nyert. A kedvezményes nemzetiségi kvótát megteremtő, illetve a nemzetiségek parlamenti munkában történő részvételét lehetővé tevő választójogi szabályok alapján megtartott második országgyűlési választásokon ugyanis a német nemzetiség listája elérte a teljes jogú képviselői mandátum megszerzéséhez szükséges szavazatszámot,¹ így Ritter Imre a 2018. május 8-án megalakuló országgyűlésben teljes jogú országgyűlési képviselőként vehet részt a törvényalkotás munkájában.

Nem szükséges hangsúlyoznunk, hogy ezen momentum jogtörténeti jelentőségű a magyar választójog, parlamentarizmus, népképviselet vonatkozásában.

A címben felvetett kérdés aktualitását egyfelől tehát az adja, hogy hatályos választójogi szabályaink alapján első ízben oszthattunk ki teljes jogú képviselői mandátumot nemzetiségi listán elindult jelöltnek. Másfelől meg kell említenünk az Országgyűlés által a közelmúltban elfogadott T/18296 számú törvényjavaslatot, amely alapvetően a Nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvényt (a továbbiakban: Njtv.)

módosította. A módosítás témánk szempontjából releváns rendelkezései beemelték az Njtv-be a nemzetiségek országgyűlési munkájára vonatkozó jogintézményeket, így a nemzetiségi képviselő, nemzetiségi szószóló és a nemzetiségeket képviselő bizottság fogalmát.

Az Országgyűlés Magyarországi Nemzetiségek Bizottsága (a továbbiakban: Előterjesztő) eredetileg T/15535. szám alatt, 2017. május 8-án benyújtott törvényjavaslatát.² Az Előterjesztő a javaslatot a témánktól független okok miatt 2017. november 7-én visszavonta³, majd T/18296 szám alatt újra benyújtotta. A javaslat többek között a nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvénybe emelt egy IV/A fejezetet, amely a nemzetiségek részvétele az Országgyűlés munkájában címet viseli.

A T/18296 számú törvényjavaslat általános indokolásának témánk szempontjából releváns része szerint *„a hatályos Njtv. csak egyetlen esetben, a nyelvhasználat vonatkozásában tesz utalást a nemzetiségek országgyűlési jelenlétére. Az előterjesztő fontosnak tartja a nemzetiségi képviselő, a nemzetiségi szószóló és a nemzetiségeket képviselő bizottság fogalmának bevezetését az Njtv-be is, összhangban az Országgyűlésről szóló törvénnyel. Az új IV/A. fejezet rendelkezéseket tartalmaz a magyarországi nemzetiségeknek az Országgyűlés munkájában való részvételéről, továbbá a nemzetiségi képviselő és a nemzetiségi szószóló, valamint az országos nemzetiségi önkormányzat együttműködéséről.”*

A törvényjavaslat 4. § hoz fűzött részletes indokolás szerint, *„az előterjesztő egy új fejezetben kívánja bevezetni az Országgyűlésről szóló törvényben bevezetett új jogintézményeket, amelyeken keresztül megvalósul a magyarországi nemzetiségek részvétele az Országgyűlés munkájában. Az új fejezetcímhez tartozó 21/A. § a nemzetiségek országgyűlési képviseletének jelenlegi megvalósulási formáját rögzíti a nemzetiségi listán mandátumot szerzett képviselő és a nemzetiségi szószóló nevesítésével. Az új fejezet 21/B. §-a a nemzetiségi képviselő és nemzetiségi szószóló, valamint az országos nemzetiségi önkormányzat együttműködésének módozatait tartalmazza.”*

Ez kétségkívül hiánypótló és üdvözlendő kezdeményezés, ugyanis a nemzetiségi törvény eddig nem tartalmazott érdemi rendelkezést a nemzetiségek országgyűlési képviseletéről.

A javaslat 4. §-a alapján azonban a nemzetiségi törvény 21/B. § (1) bekezdése az alábbiak szerint került megszövegezésre, *„a nemzetiségi képviselő és a nemzetiségi szószóló tevékenységét nemzetiségi közössége és a magyarországi nemzetiségek érdekében végzi.”*

A törvényjavaslatot az Országgyűlés elfogadta, 2017. évi CCI. törvényként 2017. december 20-án került kihirdetésre és 2018. január 1-i hatállyal módosította az Njtv-t.

A javaslat értelmében tehát a nemzetiségi képviselő nem az egész nemzet, nem a „köz” hanem csupán nemzetiségi közössége és a magyarországi nemzetiségek érdekében végzi munkáját.

Jelen tanulmány ezt kívánja körüljárni, hogy vajon összhangban áll-e az Njtv. nemzetiségi országgyűlési képviselőkről szóló hatályos szövegezése az országgyűlési képviselői mandátumhoz fűződő alkotmányos alapelvekkel, illetve konkrétan magával az Alaptörvény vonatkozó rendelkezéseivel.

A parlamenti képviselői mandátumára vonatkozó alkotmányos alapelvek és jogszabályi rendelkezések

Általánosságban a népszuverenitás elvével összhangban⁴ a nép, hatalmát közvetetten, az országgyűlési képviselőkön keresztül gyakorolja (a hatalomgyakorlás kivételes, nép által közvetlenül gyakorolt módja a népszavazás).

Fontos leszögeznünk, hogy képviseletnek – a mandátum jellege, illetve a képviselő és a választó egymáshoz való viszonya, szempontjából – történetileg két alapfajtája alakult ki, a kötött mandátum és a szabad mandátum. A kötött mandátum lényege az, hogy a képviselő és a választó között jogi függőség fennáll a választást, azaz a mandátum megszerzését követően is. Mindez megnyilvánul a képviselő választók általi visszahívhatóságában, a megválasztók utasítási jogában, illetve a képviselő véleménykérési kötelezettségében. A kötött mandátum elvének érvényesülése a rendi képviselet vonatkozásában jelent meg külföldön illetve Hazánkban is, a modern népképviseleti rendszerekre nem jellemző.⁵

A szabad mandátum lényege – ellentétben a kötött mandátummal – hogy a képviselő és a választók közötti jogi függőség a választás után megszűnik. A képviselő tehát nem hívható vissza a választók által a ciklusának lejárta előtt, nem utasítható valamint a képviselő döntései meghozatalához nem köteles a választók véleményét kikérni. A képviselő munkája során kizárólag a lelkiismeretének és a törvényeknek van alárendelve, megválasztása esetén mandátuma a teljes ciklusra szól.⁶

A ma már általánosan elfogadottnak tekinthető szabad mandátum elve alapján tehát az országgyűlési képviselő megválasztása pillanatában elválik az őket konkrétan megválasztó, azaz az őt megbízó, az őt mandátummal felruházó személyektől és általánosságban a szuverén, azaz a nép hatalomgyakorlását valósítja meg személyén keresztül.⁷ Sieyès abbé megfogalmazásában, „a képviselő az egész nemzetet képviseli, a polgárok összességének megbízottja.”⁸

Magyarország tekintetében a szabad mandátum elvét a korábbi Alkotmány, azaz az 1949. évi XX. törvény 20. § (2) bekezdése mondta ki, amely szerint „Az országgyűlési képviselők tevékenységüket a köz érdekében végzik.”

A rendszerváltozás idején, az 1949. évi XX. törvényt, demokratikus, jogállami alkotmánnyá módosító 1989. évi XXXI. törvénynek az Alkotmány 20. § (2) bekezdéséhez fűzött indokolása szerint „a képviselő feladata nem valamely település, megye vagy foglalkozási csoport érdekeinek védelme, hanem az egész nemzet szolgálata. Ezért írja elő: az országgyűlési képviselők tevékenységüket a köz érdekében végzik.”⁹

A 27/1998. (VI. 16.) AB határozatában a fentieket megerősítve az Alkotmánybíróság¹⁰ akként foglalt állást, hogy „A szabad mandátum a képviselői jogállás alapja. A szabad mandátum azt jelenti, hogy a megválasztás után a képviselő jogilag függetlenné válik választóitól; állásfoglalásait meggyőződése és lelkiismerete alapján alakítja ki, s így is szavaz; képviselői tevékenysége és szavazata miatt nem hívható vissza. [...] A szabad mandátum e jellemzői abban is kifejeződnek, hogy a képviselők jogállása egyenlő, azaz – mint a választási törvény mondja – jogaik és kötelességeik azonosak. A képviselői feladat

ellátásához szükséges jogok és szervezeti feltételek tekintetében nem lehet a képviselők között aszerint különbséget tenni, hogy milyen módon nyerték el mandátumukat – vagyis hogy pártlistáról, vagy egyéni választással kerültek-e a parlamentbe – és ennek megfelelően mandátumuk mögött több vagy kevesebb szavazat áll; nem lehet különböztetni aszerint sem, hogy a képviselőt párt indította, vagy támogatta-e, avagy pártoktól független jelöltként indult; s aszerint sem, hogy megválasztott képviselőként csatlakozott-e valamely párt képviselőcsoportjához, vagy sem.”

Az Alkotmánybíróság a 22/2005. (VI. 17.) AB határozatban, az Alkotmány témánk szempontjából, releváns rendelkezései kapcsán megállapította, hogy „A választójog egyenlőségének elve mindazonáltal túlmutat a választópolgárok egyenlőségén, mivel az országgyűlési képviselők a politikai közösség minden tagját képviselik. Egyebek mellett ezt fejezi ki az Alkotmány 20. § (2) bekezdése: „Az országgyűlési képviselők tevékenységüket a köz érdekében végzik.” Ilyen értelemben az egyenlő képviselet a választójoggal nem rendelkezőkre (Alkotmány 70.§) is vonatkozik.”

Megállapítható tehát, hogy a rendszerváltozáskor átalakult demokratikus berendezkedésünk egyik alappillére a szabad mandátum elve lett,¹¹ mely alapján a megválasztott képviselő közjogi értelemben nem egyes csoportokat, vagy a konkrétan őt megválasztó személyeket képviseli, hanem az egész nemzetet, függetlenül attól, hogy melyik párt listájáról, avagy melyik egyéni választókerületből került az Országgyűlésbe az adott képviselő.

Magyarország Alaptörvénye a korábbi Alkotmány jelen írásban már idézett, szabad mandátum elvét kimondó rendelkezésén érdemben nem változtatott, azzal a fordulattal egészítette ki a korábbi szövegezést, hogy „e tekintetben nem utasíthatók”.

Magyarország Alaptörvénye tehát a korábbi Alkotmányban és azt értelmező alkotmánybírósági gyakorlatban meghatározott jogi alapvetéseknek megfelelően akként fogalmaz, hogy, „az országgyűlési képviselők jogai és kötelezettségei egyenlők, tevékenységüket a köz érdekében végzik, e tekintetben nem utasíthatók.”¹²

A jelenleg hatályos jogszabályok közül megemlíthetjük még az Országgyűlésről szóló 2012. évi XXXVI. törvény (a továbbiakban: Ogytv.) preambulumát is, mint értelmezési segédletet, amely úgy szól: „hangsúlyozva valamennyi országgyűlési képviselő közös felelősségét Magyarország, a magyar nemzet és a közjó szolgálatáért;”. Ezen rendelkezés is azt az értelmezést vetíti ki felénk, hogy az országgyűlési képviselő felelőssége az egész magyar (politikai) nemzetre kiterjed, és irreleváns, hogy az adott képviselő mely egyéni körzetből avagy listáról került a parlamentbe.

Témánk szempontjából kiemelkedő jelentőségű az Alkotmánybíróság azon határozata, amely jelenleg hatályos Alaptörvény szabad mandátummal kapcsolatos rendelkezéseit értelmezte. Az Alkotmánybíróság a 10/2013. (IV. 25.) AB határozata kifejtette, hogy „A szabad mandátum jogintézménye történetileg a kötött, ún. imperatív mandátummal szemben alakult ki. Az imperatív mandátum jellemzője a követ vagy küldött (parlamenter) kötöttsége az őt megválasztó közösség által adott utasításokhoz; a követ szavazatainak ellenőrzése; végül a követ visszahívhatósága, ha a neki adott utasításokat nem tartja be. Ezzel szemben a szabad mandátum – annak érdekében, hogy a követ ne pusztán az őt

megválasztó kisebb közösséget, hanem országa (nemzete) egészét képviselhesse – azt jelentette és azt jelenti ma is, hogy a parlamentter független a választók akaratától, azaz nem utasítható, mandátuma lejárta előtt jogi értelemben képviselői tevékenysége, szavazatai miatt nem számoltatható el, és nem hívható vissza. A szabad mandátum tehát nem az Országgyűléstől, hanem a választóktól való szabadságot jelenti.”¹³

Láthatjuk tehát, hogy az országgyűlési képviselőt tekintetében fennálló szabad mandátum elvének sarokpontja, hogy a megválasztás pillanatában közjogi értelemben elszakad a képviselő az őt megválasztók közösségétől – mindezek alapján megválasztott képviselőként legfeljebb politikai értelemben kötődik az őt megválasztók közösségéhez – és személyében az egész politikai nemzetet képviseli.

Mindezek után szükségesnek tartottuk röviden vizsgálni, a magyar politikai nemzet és a nemzetiség viszonyrendszerét. Magyarország Alaptörvényének Nemzeti Hitvallása, amely technikailag az Alaptörvény preambuluma, akként fogalmaz ezzel kapcsolatban, hogy, *„kinyilvánítjuk, hogy a velünk élő nemzetiségek a magyar politikai közösség részei és államalkotó tényezők.”* Az Alaptörvény egyfajta értelmezési keretként, segédletként is funkcionáló rendelkezések alapján alappal következtethetünk azon megállapításra, hogy a magyarországi nemzetiségek az egységes magyar politikai közösség (politikai nemzet) egyfajta „belső, külön nevesített részei”, azaz a magyar politikai közösség halmazán belül külön nevesített halmazként helyezkednek el.

Végezetül röviden kívánunk utalni arra, hogy a vonatkozó hatályos jogszabályok alapján nemzetiségi listáról megválasztott országgyűlési képviselő jogai és kötelezettségei megegyeznek – a legfontosabb specialitások a nemzetiségi képviselő nemzetiségi nyelvhasználata, illetve az, hogy tisztségénél fogva tagja a magyarországi nemzetiségek bizottságának – a többi, azaz a pártlistáról vagy egyéni választókerületből bejutott képviselőével, tehát közjogi értelemben a nemzetiségi listáról, a kedvezményes mandátum lehetősége által megválasztott képviselő jogállására ugyanazok a jogszabályok és alkotmányos alapelvek – így a szabad mandátum elve is – vonatkoznak, mint a pártlistáról vagy az egyéni választókerületből megválasztott országgyűlési képviselőre. Az országgyűlési képviselői jogállás tehát közjogi értelemben egységes Magyarországon.

Egy rövid kitérő, avagy kiket képvisel(het)nek a nemzetiségi szószólók?

Bár jelen írás kifejezetten a nemzetiségi országgyűlési képviselő jogállásáról szól, szükségesnek tartottuk a teljesség és az egyértelműség kedvéért röviden kitérni a nemzetiségi szószólókra is mivel a problémásnak ítélt törvénymódosítás szövege a képviselőkkel együtt említi a szószólókat is.

A leglényegesebb különbség a nemzetiségi szószóló és a nemzetiségi képviselő között, hogy előbbi nem gyakorolhatja az egyik legfontosabb jogosultságot, a szavazati jogot az Országgyűlési ülésein. Ezen kívül a szószólók nem lehetnek tagjai az Országgyűlés állandó bizottságaiban, csupán a Magyarországi Nemzetiségek Bizottságának. Más bizottságban mindössze tanácskozási joggal vehetnek részt, Az Országgyűlés ülésein csak akkor szólalhatnak fel a szószólók, ha az adott napirendi pont a nemzetiségek

érdekeit, jogait érinti, továbbá határozati javaslatot, módosító javaslatot is csak abban az esetben tehetnek, amennyiben adott ügy nemzetiségi témájúnak számít. Az interpelláció és azonnali kérdésfeltevés joga sem illeti meg a szószólókat. Ugyanakkor a szószólók is rendelkeznek a képviselőket megillető mentelmi joggal, mandátumuk megszűnésének esetei, az összeférhetlenségi okok, továbbá javadalmazásuk is azonos a képviselőkével. A szószólói munka legfontosabb színtere a Magyarországi Nemzetiségek Bizottsága, amelynek keretei között tárgyalhatják a nemzetiségi relevanciájú törvényjavaslatokat, illetve, mint Országgyűlés bizottságát törvénykezdeményezési jog illeti meg őket. Mindezek alapján kijelenthető, hogy a szószólók nem gyakorló, hanem – az ügyészség alkotmányos szerepére használt alaptörvényi meghatározást részben átvéve – közreműködői a törvényhozó hatalmi funkciónak Magyarországon.

Véleményünk szerint a fentiek okán a problémás rendelkezés a nemzetiségi szószólók vonatkozásában fenntartható dogmatikailag és alkotmányosan, ugyanis a szószóló nem rendelkezik azon szuverenitásból fakadó közhatalmi jogosultsággal, ami a törvények elfogadását, azaz jogalkotást eredményezi (szavazati jog). Ennek hiányában a szószóló nem tekinthető a törvényhozó hatalmi funkció gyakorlójának, legfeljebb közreműködőjének, ami dogmatikailag és alkotmányosan nem teszi aggályossá azt, hogy *tevékenységét csak nemzetiségi közössége és a magyarországi nemzetiségek érdekében végzi*, már csak abból a szempontból sem, mivel a szószólók jogait vizsgálva jellemzően olyan jogosultságokat találunk, amelyek csak a nemzetiségi tárgyköröket érintik, mint például a felszólaláshoz fűződő jogaik is.

Szükséges megjegyeznünk ugyanakkor, hogy az általunk Alaptörvény-ellenesnek tartott rendelkezés szövege a jelenlegi konkrét, hatályos magyarországi jogszabályi környezetet figyelembe véve a szószólók vonatkozásában is problémás, ugyanis jogi kollízió lehetőségét veti fel.

Az Ogytv. 29. § (1) bekezdése szerint, *„a szószólók jogai és kötelezettségei egyenlők, tevékenységüket a köz és az adott nemzetiség érdekében végzik, e tekintetben nem utasíthatók.”*¹⁴ Mindezek alapján az Országgyűlésről szóló – a nemzetiségi törvényhez hasonlóan sarkalatos – törvény szerint a szószólók nem csak az adott nemzetiség, hanem a köz érdekében is végzik tevékenységüket, hasonlóan az országgyűlési képviselőkhöz. A szószólók vonatkozásában megjegyzendő az is, hogy az Országgyűlésről szóló törvény a „köz” mellett csak az *adott nemzetiség* képviselőjére jogosítja a szószólót. Ezzel ellentétben az Njtv. vitatott módosítása a *magyarországi nemzetiségek*, tehát az összes nemzetiségi képviselőjére is jogosítja a szószólót.

Felmerül tehát a kérdés, hogy a szószólók vonatkozásában – ahol nincs olyan egyértelmű Alaptörvényből eredő alkotmányos alapelv, mint a képviselők esetén – a két sarkalatos törvény eltérő meghatározása közül, mely tekinthető irányadónak.

Ehelyütt hívjuk fel újra a figyelmet az Njtv. módosításának jelen írásban már hivatkozott indokolására, amely szerint az előterjesztő az Ogytv.-nyel összhangban kívánja megjeleníteni az Ogytv.-ben bevezetett nemzetiségi képviselő és szószóló jogintézményét.

Mindezek alapján arra a következtetésre juthatunk, hogy a két azonos jogforrási szintű jogszabály közül elsődlegesen Ogytv. alkalmazandó a szószólók vonatkozásában, amely

szükségessé tenné a szószólókra vonatkozó Ogytv-beli meghatározás szó szerinti átemelését az Njtv-be.

Konklúzió

A nemzetiségi képviselő a fenitek okán, attól még, hogy egy adott nemzetiség – a politikai nemzet egyik alkotóelemének – választása útján kerül a törvényhozásba még az egész, egységes politikai nemzetet képviseli.

Amennyiben azt feltételeznénk, hogy az adott nemzetiségi listáról választott, teljes jogú parlamenti képviselő csak a saját nemzetiségét képviseli, az ahhoz lenne hasonlatos, mintha azt feltételeznénk, hogy például Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye 3. számú egyéni választókerületéből megválasztott képviselő csak az ottaniak érdekét képviselheti.

Könnyen beláthatjuk, hogy ezen aggályokat az alkotmányjog tudománya és gyakorlata már rég meghaladta,¹⁵ ahogy az egyéni képviselők is egy területi közösség által megválasztott képviselőként végzik munkájukat az egész nép érdekében¹⁶ – ahogy az Alaptörvény fogalmaz, a köz érdekében – úgy a nemzetiségi képviselők egy személyi közösség – egyfajta speciális „személyi alapú választókerület” – képviselőjeként végzik munkájukat az egész nép, azaz a köz érdekében, amennyiben megválasztásukra sor kerül.

A nemzetiségi képviselő a magyar politikai nemzet külön nevesített alkotó eleme – a nemzetiségnek – által alkotmányos jogalapon nyugvó speciális szabályok alapján megválasztott, de az általános elveknek megfelelően a törvényhozásban az egész magyar politikai nemzet képviseletét megvalósító személy.

Álláspontunk szerint a választás speciális jellege, módja, a „kedvezmény” az, ami a nemzetiséghez, a nemzetiség közjogi státusához kötött és a nem a megválasztást követő országgyűlési képviselet fűződik közjogi értelemben a nemzetiséghez. Meglátásunk szerint tehát – mint ahogy a pártlistáról vagy az egyéni választókerületből megválasztott képviselők esetén is – a nemzetiségi képviselő legfeljebb „politikai alapon” kötött az őt konkrétan megválasztók, az adott nemzetiségi választópolgárok közösségéhez – azaz nem megfelelő munkája esetén legfeljebb azzal kell számolnia, hogy a választók nem szavazzák meg a következő választáson – közjogi alapon a szabad mandátum elvének megfelelően nem.

Megjegyezzük, hogy a fenti logika mentén foglalt állást korábban az Alkotmánybíróság is, amely 2/1993 (I. 22.) AB határozatban kimondta, hogy *„A szabad mandátum lényege, hogy a képviselő és a választók közötti jogi függőség a választás után megszűnik. [...] A képviselő és a választók kapcsolata politikai természetű, azaz a felelősség csak a választások során jelenhet meg abban a formában, hogy a választók bizalmát elvesztő képviselőt nem választják meg újból, illetőleg a mögötte álló pártot nem támogatják szavazataikkal.”*

Mindezek alapján határozott véleményünk szerint a hatályos Njtv. 21/B. § (1) bekezdése, amely szerint *„a nemzetiségi képviselő és a nemzetiségi szószóló tevékenységét nemzetiségi közössége és a magyarországi nemzetiségek érdekében végzi.”* Alaptörvényellenes ugyanis ellentétes a szabad mandátum elvével, amelyet az Alkotmánybíróság az

Alaptörvény 4. cikk (1) bekezdéséből, illetve a korábbi Alkotmány 20. § (2) bekezdéséből – amelynek szövege témánk lényegét tekintve azonos volt az Alaptörvényével – levezetett.

Meglátásunk szerint azért is fontos lenne az Njtv. általunk problémásnak vélt rendelkezésének módosítása, a szabad mandátum elvéhez való igazítása, ugyanis mindez azt is egyértelműen kifejezésre juttatná, hogy a nemzetiségi listáról megválasztott képviselő ugyanúgy a magyar (politikai) nemzetet képviseli mint a többi képviselő és a nemzetiségi képviselőt megválasztó nemzetiségek közösségei is ugyanolyan integráns részei a magyar (politikai) nemzetnek, mint a magyar nemzetiségű választók, tehát a nemzetiségek nem elkülönült szekértáborok a magyar nemzetiségűekhez képest, hanem olyan csoportok, melyek a magyar nemzet fontos építőelemei, a magyar államot alkotó tényezők és alkotmányos jogállásuk folytán speciális, kedvezményes szabályok mentén jogosultak képviselőt választani a mindenkori Magyar Országgyűlésbe.

Végül megjegyzendő, hogy a szószólók vonatkozásában megállapítható, nem áll teljes átfedésben a hatályos Njtv. 21/B. § (1) bekezdése az Ogytv. 29. § (1) bekezdésével, ami szintén kiigazítást szükségeltetne, ugyanis az előterjesztő szándék is az Ogytv.-nyel való összhangra, az ott szabályozottak Njtv.-beli megjelenítésére irányult.

1 A 2018-as országgyűlési választásokon a kedvezményes kvóta szabályai alapján 23831 szavazat volt szükséges a kedvezményes kvóta elnyeréséhez. A Magyarországi Németek Országos Szövetsége 26477 szavazatot gyűjtött. Megjegyzendő, hogy a 13 nemzetiségi listára összesen 37532 szavazatot adtak le. Forrás:

<http://www.valasztas.hu/dyn/pv18/szavossz/hu/dont.html> (letöltés ideje 2018. április 22.)

2 Ld.: <http://www.parlament.hu/irom40/15535/15535.pdf> (letöltés ideje: 2017. szeptember 24.)

3 Ld.: NEB/54-3/2017. iktatószámú irat

4 A kormányzati rendszer és az alapjogvédelem komplex intézményrendszerének viszonyáról ld. részletesebben: Cservák Csaba: *Az ombudsmantól az Alkotmánybíróságig*, Debrecen, Licum – Art, 15-18.

5 Ld.: 2/1993 (I.22.) AB határozat

6 Uo.

7 Ld. részletesebben: Cservák Csaba: *Kormányzati és választási rendszer (avagy demokratikus hatalomgyakorlás komplex rendszere nemzetközi kitekintésben)* PhD dolgozat, témavezető: Paczolay Péter; megjelenés/védés éve: 2010; illetve Cservák Csaba: Választási és kormányzati rendszerek összefüggései, *Jogelméleti Szemle*, 2007/2. szám

8Tóth Károly: Választójog, in Trócsányi László – Schanda Balázs (szerk.): *Bevezetés az alkotmányjogba*, Budapest, HVG ORAC, 2012, 163.

9 Ld.: Erdős Csaba: Az országgyűlési képviselők szabad mandátumának alapjai és az intézménnyel kapcsolatos legfontosabb kihívások, *Parlament Szemle*, 2. szám, 2017, 13.

10 Cservák: *Az ombudsmantól.*

11 Cservák Csaba A hatalmi ágak megosztásának XXI. századi kérdései az Alaptörvényt követően, *Pro Futuro – A Jövő Nemzedékek Joga*, 2. szám, 2015, 24-37.

12 Ld.: Magyarország Alaptörvénye 4. cikk (1) bekezdés

13 10/2013. (IV. 25.) AB határozat Indokolás [16]

14 Cservák Csaba: Választási rendszerek – és az új magyar megoldás, *in* Rixer Ádám (szerk.): *Állam és közösség*, Budapest, Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, 2012, 293.

15 Cservák Csaba: Választási rendszerünk a jogösszehasonlítás és a reformlehetőségek tükrében, *Jogelméleti Szemle*, 3. szám, 2001.

16 Cservák Csaba: Milyen a magyar kormányzati rendszer? A kormányforma fejlődése és problémái, *Jogelméleti Szemle*, 4. szám, 2001.